

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Balogh László István pártfogó ügyvéd által képviselt felperesnek, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Jogi Szolgáltatási Főosztály, dr. Zolnai Gábor jogtanácsos által képviselt alperes ellen kártalanítás iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2012. december 13. napján meghozott, 68.P.23.410/2011/33. számú ítélete ellen, a felperes részéről 34, Pf.5. és 7. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000 (kétszázezer) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy a fellebbezési eljárásban a felperes teljes egészében pervesztes lett.

A le nem rótt 1.584.000 (egymillió-ötszáznyolcvannégyezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes 2011. június 21-én indított pert az alperessel szemben. Végleges keresete szerint kártalanítás címén 19.800.000 forint megfizetését kérte. A Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 10.Fk.30.333/1993. számon indult büntetőügyben 1992. október 13. és 1993. május 28. között elszenvedett előzetes letartóztatása miatt 700.000 forint vagyoni és 3.000.000 forint nem vagyoni kára, más ügyben 1998. szeptember 13. és 1999. április 17. között töltött előzetes letartóztatása miatt 2.200.000 forint vagyoni kára, a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság előtt

9.B.XIX.343/2001. számon folyt büntetőügyben 2000. december 7. és 2001. április 14. között kiállt fogvatartása miatt pedig 900.000 forint vagyoni és 3.000.000 forint nem vagyoni kára megtérítését kérte alperestől. Előadta, hogy az első említett büntetőügyben jogerősen próbára bocsátották, a másodikban felmentették, a harmadikban pedig közérdekű munkára ítélték. A 26.Bf.7226/2000/5. számú ítélettel befejezett ügye után elmulasztott összbüntetési eljárás miatt 1.000.000 forint megfizetésére tartott igényt. A 20.Bk.11/2007/2. számú, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 7.Bk.35.784/2009/2. számú ítéleteivel összbüntetésbe foglalt szabadságvesztései két-két hónapot meghaladó túltöltéséért pedig 9.000.000 forint keresetvesztése megtérítését kérte.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a felperes a keresetlevelet a kártalanítási határidő elteltét követően nyújtotta be. A túlülések miatt támasztott igények esetében a kártalanítás törvényi feltételei nem állnak fenn. Az összbüntetésekkel összefüggésben keletkezett károkért az alperes nem felel, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium pedig ilyen perekben az állam képviselőjére nem jogosult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a 21.FkF.Fü.6753/1993/6. számú jogerős ítéletet a felperessel 1993. október 26-án, míg a 9.B.XIX.343/2001/40. számú ítéletet 2001. november 15-én közzétették. A közlés időpontjaihoz képest a felperes az 1973. évi I. törvény (régi Be.) 385. § (1) bekezdésében szabályozott hat hónapos igényérvényesítési határidőt elmulasztotta. Az alperes elévülési kifogása folytán a 4/2003. Polgári jogegységi határozatban kifejtettekre figyelemmel ezért a kereset elutasításáról kellett határoznia. Megállapította, hogy az 1998. és 1999. között kiállt előzetes letartóztatással kapcsolatban a felperes nem bizonyította, hogy pontosan mettől meddig volt fogva, ügyében mikor és milyen tartalmú jogerős ítélet született, és hogy betartotta-e a kártalanítási igény előterjesztésére nyitva álló határidőt. A bizonyítatlanság következményét pedig a felperes terhére kellett értékelni. Kifejtette, hogy a túlüléseken, illetve téves összbüntetési ítéleteken alapuló kárigény azzal szemben érvényesíthető, aki a kárt jogellenes és felróható magatartásával, illetve mulasztásával okozta. A felperes nem a megfelelő alperest perelte, és igényét - a tájékoztatása ellenére - kártalanításként tartotta fenn.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján annak hatályon kívül helyezését, másodlagosan a keresete szerinti megváltoztatását kérte. Fellebbezésében kifogásolta, hogy a kártalanítás lehetőségéről a büntető ügyekben eljáró bíróságok nem tájékoztatták. Sérelmezte, hogy jogi tudatlansága miatt nem részesülhet az őt egyébként jogosan megillető kártalanításban. Hangsúlyozta, hogy az 5. és 6. vádpont szerinti kárigénye esetében az öt éves elévülési idő még nem telt el, ezért a büntetés-végrehajtási intézet és az összbüntetési ítéletet hozó bíró ellen igénye még érvényesíthető.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és

abból a jogszabályoknak megfelelő következtetéseket vont le, ezért döntése megalapozott.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben vizsgálta felül, mert annak első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdése].

A fellebbezés nem megalapozott.

Az elsőfokú bíróság eljárása során a Pp. 3. § (3) bekezdése és 7. § (2) bekezdése alapján fennálló tájékoztatási kötelezettségének messzemenően eleget tett. A jogvita eldöntése szempontjából releváns tényekre a bizonyítást lefolytatta. Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság részéről eljárási szabálysértést nem észlelt, és további bizonyítás lefolytatását sem tartotta szükségesnek. A Pp. 252. § (2)-(3) bekezdése alapján ezért az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére nem látott indokot, álláspontja szerint az, a rendelkezésre álló adatok alapján érdemben felülbírálnak volt.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és az ítélet tábla a döntésével és annak jogi indokaival is egyetértett. A Pp. 254. § (3) bekezdése alapján ezért utal az ítélet helyes indokaira. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel pedig kiemelni a következőket:

A felperes keresete valamennyi perben érvényesített igénye tekintetében az alperes kártalanításban való marasztalására irányult. A Pp. 3. § (2) bekezdése értelmében a bíróság a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve volt, és döntése nem terjedhetett túl a kereseti kérelmen (Pp. 215. §). Az ítélet tábla a Pp. 253. § (3) bekezdése szerint az elsőfokú ítéletet csak a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között változtathatta meg. Az eljárási szabályok alapján kizárt volt, hogy az ítélet felülbírlata során perben nem álló igazságszolgáltatási szervek felelősségéről, vagy helytállási kötelezettségéről döntsön.

A felperes túlulással kapcsolatos igényének alapját, az összbüntetési eljárás lefolytatásának elmulasztására, illetve a szabadságvesztéseinek téves fogamatba vételére vonatkozó előadása képezte. A tényállításaiból az következett, hogy kára a személyes szabadságának olyan törvénytelen (jogellenes) korlátozásából keletkezett, amelyért a Ptk. 349. §-ában szabályozott feltételek teljesülése esetén a közhatalmat gyakorló szervek felelnek.

A kártalanítás intézménye ezzel szemben a személyes szabadság jogszerű (törvényes) elvonása által okozott sérelmek orvoslásának eszköze, amely az ügyben eljáró bíróságok, vagy büntetés-végrehajtási intézetek kárfelelősségétől független. Az állam kártalanítási kötelezettségének alapja nem az eljárási kényszerintézkedés jogtalansága, hanem az, hogy a jogállam nem háríthatja át a büntető hatalom gyakorlásából adódó felelősséget olyan esetben, amikor valaki formailag jogszerűen, de érdemben alaptalanul szenved joghátrányt a büntető

igazságszolgáltatásban [41/2003. (VII. 2.) AB határozat]. Kártalanításnak kizárólag a törvény (Be.) által meghatározott esetekben és módon van helye.

A felperes - az elsőfokú bíróság tájékoztatása ellenére - valamennyi perbeli igényét kártalanításként érvényesítette. Az ítéltábla ezért az elsőfokú bírósággal egyezően utal arra, hogy sem a 2003. június 30-ig hatályban volt régi Be., sem az ezt követően hatályos 1998. évi XIX. törvény (új Be.) nem állapította meg az állam kártalanítási kötelezettségét a szabadságvesztés túltöltésének, illetve az összbüntetési eljárás elmulasztásának eseteiben.

Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy 1998. és 1999. között előzetes letartóztatását rendelték el olyan ügyben, amelyben a bíróság jogerősen felmentette. A bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, ezért az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján helytállóan értékelte a bizonyítatlanságot a felperes terhére.

Helyesen utalt az elsőfokú bíróság arra is, hogy mind a régi Be. 385. § (1) bekezdése, mind az új Be. 583. § (1) bekezdése szerint a jogerős határozat közlésétől számított hat hónapon belül terjeszthette elő kártalanítási igényét. A kártalanítási határidő jogvesztő jellegét csupán a 2006. évi LI. törvény alapján 2007. július 1-jén hatályba lépett módosítás mondta ki. Ezt megelőzően - az elsőfokú bíróság által ugyancsak helyesen hivatkozott - 4/2003. Polgári jogegységi határozat szerint az alperes elévülési kifogása alapján az ügy érdemében hozott határozattal kellett dönten.

A felperes a perben nem tudta bizonyítani, hogy kártalanítási igényei elévülését a Ptk. 327. § (1) bekezdése szerint megszakította. Továbbá olyan körülményeket sem igazolt, amelyek a Ptk. 326. § (2) bekezdése szerint igényérvényesítésének menthető akadályát jelentették volna. A jogszabály ismeretének hiánya ugyanis nem volt ilyennek tekinthető. Az ítéltábla kiemeli, hogy a büntető bíróságoknak csupán 2012. január 1-jét követően van tájékoztatási kötelezettsége a kártalanítási igény jogalapjáról, az igény érvényesítésnek határidejéről és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről [új Be. 583. § (5) bekezdése].

Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes kártalanítási igényének jogalapja nem állt fenn, illetve az igényérvényesítési határidőt elmulasztotta. Az ítéltábla ezért a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az érdemben helyes elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért az ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a pernyertes alperes perbeli képviselőjével összefüggő másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezte. Ennek összegét az ítéltábla az alperes fellebbezési eljárásban kifejtett tevékenységének munkaigényével arányosan, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése szerint mérsékelt összegben állapította meg.

Az ítéltábla a le nem rótt fellebbezési illeték viselése felől a felperes költségmentességére figyelemmel a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett. A Pp. 87. § (2) bekezdése alapján pedig a pártfogó ügyvéd díjának viselésére vonatkozó döntés érdekében ítéletében utalt a pernyertesség-pervesztesség arányára.

Budapest, 2014. március 18.

Világhyiné Dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

. Csóka István s. k.
s. k.
előadó bíró

Dr. Lente Sándor
bíró

A kiadmány hitelül:
Hilcz Ádámné
tisztviselő